

ІНШОМОВНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Лілія Омельченко,

*ст. викладачка кафедри філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін
Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти,
обласна координаторка освітньої галузі,*

Наталія Гутарук,

*ст. викладачка кафедри філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін
Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти,
обласна координаторка освітньої галузі*

Реформування сучасної системи освіти, зміни в освітній траєкторії полягають, насамперед, в осмисленні основних суспільних запитів та спрямовують педагогічну спільноту на пошук ефективних форм, новітніх підходів, продуктивних методів, дієвих програм щодо всебічного розвитку учнів, їх здібностей, компетентностей та наскрізних умінь. Методи навчання іноземної мови в НУШ ґрунтуються на дитиноцентричному, компетентнісному, діяльнісному підходах і спрямовані на досягнення очікуваних освітніх результатів та необхідних життєвих компетентностей, котрі дозволять майбутнім випускникам закладів загальної середньої освіти бути конкурентноздатними в глобалізованому та мультикультурному просторі, готовими до ефективної взаємодії та комунікації. Метою мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) є розвиток компетентних мовців, здатних спілкуватися іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень [2].

Аналіз модельних програм. Рекомендації з організації освітньої діяльності.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 було рекомендовано такі програми для 5-9 класів:

- «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.);
- «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І. М., Мойсюк В. А, Тріфан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.);
- «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М., Мацькович М. Р., Глинюк Л. М., Браун Є. Л.).

Спільною рисою вищезазначених програм є перехід від предметоцентризму до дитиноцентризму та можливість забезпечити індивідуальну освітню траєкторію кожного зі здобувачів освіти. Програми забезпечують координований, методично-керований перехід від реалізованих на рівні початкової школи принципів НУШ до їхньої імплементації в системі базової середньої освіти, а також розширення концептуальних підходів

Державного стандарту. Авторські колективи модельних програм аргументовано представили компетентісний потенціал галузі та деталізовано окреслили методи, форми, способи і засоби його реалізації. Суттєво змінено та доповнено мету компетентісно зорієнтованого навчання іншомовного спілкування здобувачів освіти 5-9 класів, оскільки залучаються не тільки знання, уміння, навички, а й навчальний досвід та самостійна науково-дослідницька діяльність. Вищезазначені програми забезпечують створення конструктивного пізнавального середовища для інтерпретації та застосування набутих знань, а також сприяють формуванню «навичок XXI століття» (у програмі Зимомрі І.М. та ін. співавторів, деталізовано формування навичок крізь призму різних форм індивідуальної та групової взаємодії. У програмі Редько В.Г. та ін., деталізовано дескриптори кожного із наскрізних умінь). Увагу привертають і пропозиції авторів активно використовувати інтерактивні технології та навчально-мовленнєві ситуації у якості пріоритетних засобів навчання.

Програми характеризуються традиційним структуруванням змісту. У кожній із програм лаконічно представлено номенклатурні компетентності, які рекомендовано формувати в процесі вивчення кожної з тем спілкування, а також запропоновані дескриптори показників їх сформованості. Ці особливості роблять модельні програми зручними для практичного застосування, оскільки кожен із розділів представлений у вигляді впорядкованої послідовності тем для ситуативного спілкування. Види навчальної діяльності подані лаконічно, тобто вчитель має можливість вибору тих інструментів, які є ефективними з огляду на його професійний досвід, а також враховуючи особливості кожного окремого класу. Автори зазначають, що деякі теми можуть вивчатися інтегровано, тож окрім створення індивідуальної освітньої траєкторії для кожного учня, також враховується академічна свобода самого вчителя. Прикметною рисою програм є можливість організувати навчальний процес у будь-якому форматі: дистанційному, змішаному, домашньому, екстернатному або педагогічного патронтажу. На будь-якому етапі викладання вчителі, що користуються модельними програмами, мають можливість методичного самоконтролю, що забезпечуються посиланнями на розділи Державного стандарту базової середньої освіти.

В основній частині програми, укладачем якої є Зимомря І.М. та ін., представлено 5 розділів (5 - 9 класи відповідно). Кожен розділ містить: очікувані результати навчання, що корелюються із запропонованим змістом, який деталізовано за допомогою лексичного та граматичного інвентарю. Види навчальної діяльності представлено крізь призму життєвих компетентностей, зокрема: критичне мислення, креативність, уміння вчитися, спілкування, співпраця, соціальна відповідальність, тощо. Як певна педагогічна інновація можуть розглядатися орієнтири для оцінювання різних видів мовленнєвої діяльності, детально представлені системою маркерів для оцінювання та дескрипторами. Авторами також представлено орієнтовні параметри для оцінювання навчально-пізнавальної діяльності учнів кожного із умінь: сприйняття на слух, зорове сприймання, усна взаємодія (діалог), усне продукування (монолог) та писемне продукування, тощо.

У програмі Редько В.Г. та ін., акцентовано увагу на міждисциплінарні зв'язки в процесі навчання іноземної мови. Автори зазначають, що «ключові компетентності формуються відразу засобами всіх навчальних предметів» та представляють 11 умінь, які є наскрізними для формування компетентностей. Також подається бачення реалізації цих умінь із детальними дескрипторами. Розділ «Конкретні очікувані результати» охоплює три важливі позиції: комунікативна компетенція, очікувана соціолінгвістична відповідність та лінгвістична компетенція до рівнів A2 та B2 відповідно. Варте уваги те, що комунікативні уміння представлено не просто як перцептивні, інтераційні та продуктивні, а крізь призму онтологічного досвіду учня та звичних ситуацій: розуміння розмови між іншими людьми, слухання оголошень, читання для задоволення, онлайн спілкування, цілеспрямована онлайн-співпраця, виступ перед аудиторією, тощо. Орієнтовний мовний інвентар, а саме лексика рівнів A2 та B2, подається відповідно до CEFR (Common European framework of reference) та представлена покликанням на офіційне джерело, на відміну від граматичного інвентаря, який подається в самому тексті програми. Також у програмі представлена орієнтовна модель тематичного планування.

У програмі «Друга іноземна мова. 5-9 класи» (Редько В.Г. та ін.) акцентовано увагу на вивченні другої іноземної мови, як складової феномену т.з. полікультурної освіти. Важливою особливістю саме цієї програми є організація навчальної діяльності як діалогу культур, що передбачає враховувати як загальнонавчальний досвід учнів, що був набутий ними під час вивчення інших предметів, так і чітке усвідомлення учнями найголовніших розбіжностей між чужою та рідною культурою. Мовний інвентар представлений тематично та добирається вчителем відповідно до цільової комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Програма містить орієнтовні параметри для оцінювання навчально-пізнавальних досягнень учнів, що значно спрощує діяльність учителя. У якості видів діяльності, що дозволяють виявити рівень сформованості мовленнєвих навичок, представлений широкий спектр видів діяльності, наближених до життєвих ситуацій. Таким чином, проаналізовані особливості модельних програм свідчать про те, що вони базуються на європейському досвіді викладання та дозволяють реалізувати компетентісний підхід до вивчення іноземних мов.

Для успішної реалізації цих програм в умовах звичайного, дистанційного, змішаного, домашнього форматів навчання рекомендовано:

- мінімізувати використання рідної мови у процесі комунікації та залучити різні форми групової та індивідуальної взаємодії, що сприяють при звичаєнню до використання іноземної мови у навчальних та життєвих ситуаціях;
- делегувати повноваження, змінивши роль викладача та запровадити педагогіку партнерства;
- стимулювати учнів до активної взаємодії через уточнювальні запитання, коментарі, позитивний зворотній зв'язок, аргументування, поширення власного досвіду, рецензування робіт інших учнів, коментування дописів у соціальних мережах;

- використовувати модель «перевернутого» класу задля створення ситуації успіху та індивідуалізації процесу навчання;
- практикувати вільний вибір завдань, особливо таких, що сприяють розвитку «високих» мисленнєвих навичок, а не обмежується репродукцією;
- максимально залучати використання мультимедійних засобів та мережі Інтернет для пошуку інформації, її обробки, створення спільного проєктного продукту та його презентації, дозволити вибір ІКТ для його презентації;
- організувати проєктну або науково-дослідницьку роботу учнів з метою успішного засвоєння учнями не тільки безпосередньо мовної складової, а і сприяння активного формування навичок ХХІ століття;
- залучати учнів до культурно-освітніх заходів, що проводяться іноземними мовами в позааудиторний час;
- постійно підтримувати на високому рівні інтерес до громадської та інших видів діяльності, що дозволяють максимально наблизити навчальну ситуацію до реальних життєвих подій;
- акцентувати увагу на цінності та важливості мови та культури кожної із країн, мова яких вивчається, та промоція рідної мови та культури.

Особливості освітньої галузі відповідно до Концепції НУШ, ДСБСО (компетентнісний потенціал, обов'язкові результати навчання, орієнтири для оцінювання).

Метою компетентнісно орієнтованого підходу до навчання англійської мови є підготовка учнів до активного використання іноземної мови для ефективної комунікації. Такий підхід передбачає формування в здобувачів освіти мовленнєвої, мовної і соціокультурної компетенцій як складових комунікативної компетентності. Компетентнісний підхід дозволяє об'єднати навчальні предмети різних галузей в єдине змістове ціле на основі системоутворювальних елементів міжгалузевих зв'язків.

Перехід до компетентнісного підходу означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі. Компетентнісний підхід у навчанні потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, для всіх учнів, на суб'єктивні надбання одного учня [3].

Спілкування державною мовою орієнтовано на виховання поваги до своєї Батьківщини, державної мови, розвиток культури, здатності до ефективної комунікації щодо обміну інформацією на рівні міжособистісної взаємодії; розуміння ролі ефективного спілкування.

Навчання впродовж життя передбачає уміння щодо практичної та дослідницької діяльності, здатності до пошуку та засвоєння нових знань через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, уміння визначати цілі та способи їх досягнення, оцінювати власні результати.

Ознакою культурної компетентності є здатність щодо розуміння творів мистецтва, уміння самостійно створювати тексти/медіатексти з метою вираження власних ідей, почуттів, досвіду; ставлення: розуміння власної національної

ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших.

Реалізації громадянської та соціальної компетентностей сприяє уміння використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу та ставлення: відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мови (мов) та здійснення міжкультурної комунікації.

Компетентність «Підприємливість та фінансова грамотність» спрямована на розвиток уміння ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію державною/рідною/іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації. Формування дивергентного уміння щодо генерування нових ідей, ініціативи та здатності втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави.

Розвиткові компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій сприятимуть уміння: описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів, зокрема іноземної мови.

Математична компетентність спрямована на формування в учнів здатності застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей та уміння будувати такі моделі для вирішення проблем.

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає підготовку до дій за алгоритмом у процесі складання плану для розв'язання комунікативних завдань, уміння комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі; ставлення щодо прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій.

Вивчення питань щодо розвитку екологічної компетентності, сприяє формуванню в учнів уміння використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів, умінь щодо екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Формуванню інноваційної компетентності сприятиме уміння ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності. Ставлення: відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на формування умінь і навичок належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння щодо міжкультурного спілкування.

Компетентнісний зміст освіти проходить наскрізною лінією через усі навчальні предмети (освітні галузі), одержуючи кожного разу реалістичне, діяльнісне, особистісне й соціально значуще втілення у відповідному матеріалі.

Використання різних педагогічних технологій, методів та прийомів навчання, зокрема цифрових ресурсів.

Технології та методи продуктивної навчальної діяльності на уроках англійської мови мають бути спрямовані на розвиток усіх мовних складових, що визначено у вимогах до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній галузі (іншомовна освіта) і зазначені в Держстандарті (Додатки 5-6) й передбачають[2], що учень:

- сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;
- взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови;
- надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.

Очікувані результати навчання (за видами мовленнєвої діяльності) реалізуються в різних видах навчальної діяльності, наприклад:

Рецептивні. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування

- *Усне сприймання.*
- *listening (аудіювання). Сприймає усну інформацію[ІНО 1.1]:* розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та повільне[6 ІНО 1.1.1] визначає мовленнєву ситуацію та зміст короткої простої розмови, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.1-1]– *здатність сприймати на слух: складання/розігрування діалогів, складання враження про зміст відеозаписів, аудіозаписів;*
- *Зорове сприймання.*
- *reading (читання). Сприймає письмовий текст[ІНО 1.2]:* розуміє прочитані короткі прості листи [6 ІНО 1.2.1]; виокремлює необхідну інформацію, отриману з коротких простих особистих листів [6 ІНО 1.2.1-1]; визначає основний зміст простих онлайн-повідомлень [6 ІНО 1.2.1-2] – *здатність усвідомлювати та запам'ятовувати прочитане: визначення змісту простих електронних повідомлень, пошук конкретної інформації у певному матеріалі;*

Інтеракційні. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови.

- *Усна взаємодія.*
- *speaking (мовлення). Здійснює усну взаємодію[ІНО 2.1]:* бере участь у бесіді, дискусії на знайомі теми, демонструє розуміння співрозмовника в передбачуваних повсякденних ситуаціях [6 ІНО 2.1.1]; усне висловлювання власних думок, почуттів, ставлення та позиції– *здатність висловлювати думки та емоції: використання доцільних форм звернень; побудова усних повідомлень для демонстрації розуміння сказаного, прояву нерозуміння;*
- *Писемна взаємодія.*
- *writing (письмо). Здійснює письмову взаємодію [ІНО 2.2]:* взаємодіє письмово, пише короткі прості листи [6 ІНО 2.2.1];повідомляє особисту стандартну інформацію, представляючи себе [6 ІНО 2.2.1-1]; пише короткі прості текстові повідомлення, записки, зокрема з використанням

електронних засобів [6 ІНО 2.2.1-3]; висловлювання своїх думок, почуттів, ставлення та позиції письмово – спроможність переносити думки: *написання коротких, простих листів й записок з запитом або наданням простої актуальної інформації*).

- *Онлайн взаємодія. Здійснює онлайн-взаємодію[ІНО 2.3]:* здійснює онлайн-взаємодію у формі простої розмови з елементами дискусії [6 ІНО 2.3.1]; бере участь в онлайн-спілкуванні, відповідає на коментарі, висловлює вдячність або просить вибачення з використанням простих мовних засобів[6 ІНО 2.3.1-1]; *написання електронних та текстових повідомлень; обмін простими коментарями з іншими дописувачами.*
- *Продуктивні. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою.*
- *Усне, письмове продукування. Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції[ІНО 3.1];* розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює простими фразами свою думку[6 ІНО 3.1.1]. **Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції у письмовій формі[ІНО 3.2]:**подає в письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи різні типи текстів [6 ІНО 3.2.1].
- *use of English. Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНО 3.3]:* складає план усного або письмового висловлювання [6 ІНО 3.3.1]; використовує необхідний набір фраз із свого мовного і мовленнєвого досвіду[6 ІНО 3.3.1-1] – використання ефективних стратегій побудови усного та письмового висловлювань (користування мовою) – здатність використовувати виучувану лексику та граматичні конструкції: *виконання завдань комунікативної спрямованості, використовуючи доцільні комунікативні стратегії.*

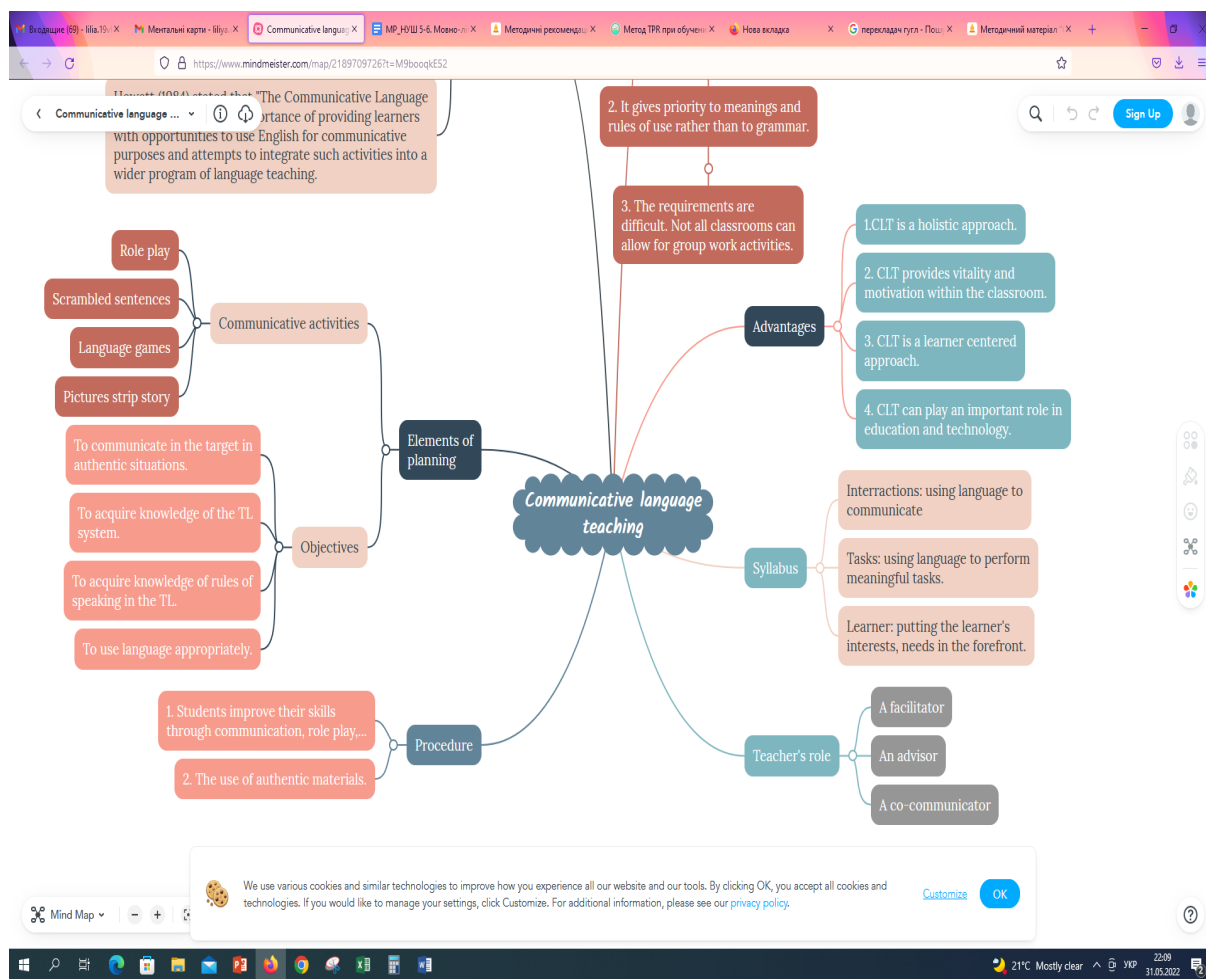
Інтерактивне навчання розвиває емоційний інтелект, тобто здатність сприймати, розуміти, виражати й контролювати свої емоції та виявляти й розвивати такі особистісні якості: ініціатива, здатність до співчуття, самооцінка й мотивація. Під час застосування інтерактивних технологій формуються комунікативні навички, актуалізується компетентність у сфері невербальних засобів комунікації, стимулюється потреба вдосконалення комунікативної й психологічної компетентності, а часом і особиста культура, пов'язана з етикою ділових відносин [9].

Змінюється специфіка навчальної діяльності щодо вивчення англійської мови у контексті НУШ: модернізація підходів щодо моделей навчання на уроці, використання інноваційних технологій, застосування навчально-ігрових комунікацій, ситуаційно-рольових ігор тощо. На сьогодні є кілька методів, що активно застосовуються і вважаються найбільш ефективними щодо вивчення іноземної мови.. *Лексичний метод (Lexical Approach)*. Зорієнтовано увагу на вивченні лексики, а на граматиці не концентрується. Вивчення лексики здійснюється під час заучування чанків та різних усталених мовних (фразеологічних зокрема) зворотів. На уроці варто працювати з текстами (уривками невеликими, повними), виокремлюючи і досліджуючи використання

лексем. *Метод фізичного відтворення (Total Physical Response)*. Акцентовано увагу на запам'ятовуванні нових слів, фраз та лексичних конструкцій за допомогою жестів, виконання команд, пантоміми та гри. Дотримано балансу у вивченні граматики та лексики. Навчання відбувається через занурення в мову (“exposure”). Слово запам'ятовується через образ, що створюється на уроці самим учнем. Ефективним серед методів активізації пізнавальної діяльності учнів є *Представлення-Практика-Продуктування (Presentation-Practice-Production)*. В основі – акцент на граматичні та лексичні функції, презентація нової, виучуваної під час розгляду теми лексики та граматики. Важливим є використання вивченого матеріалу під час комунікації в ситуативних чи рольових іграх. *Комунікативні методи (Communicative Approaches)*. Мовленнєва діяльність повинна здійснюватися відповідно до ситуації чи контексту та мати чітко визначену комунікативну мету та стратегії для здійснення комунікації. Типовими видами діяльності комунікативного підходу є: ігри, завдання на вирішення проблем, рольова гра. Комунікативний метод сприяє розвитку чотирьох навичок – говоріння, аудіювання, читання та письма – оскільки комунікаційна взаємодія продукує використання різних навичок. Темі для комунікативної взаємодії має бути відібрано відповідно до віку, потреб, рівня та інтересів учнів. Роль учителя за використання комунікативного методу – гід, що проводить ознайомлення з невідомим і цікавим, фасилітатор, що здійснює організацію навчального простору та сприяє розкриттю потенціалу учасників або інструктор, що направляє, спрямовує рух у процесі навчання.

Таблиця 1

Ключові аспекти Communicative Approaches (авт. Візірська І.С., Писарева О.В.)

Процес діяльнісного навчання іноземної мови передбачає використання таких методів і стратегій, які сприятимуть інтерактивній взаємодії учнів і сприйматимуться як їхня особиста ініціатива; створення проблемних, евристичних навчальних ситуацій, які сприятимуть інтеграції зусиль та залученості всіх учасників процесу до навчальної взаємодії (interaction). Серед них можна виділити такі:

- Roundtable (Гра-обговорення щодо спільної проблеми) ;
- Brainstorm (Гра, для розробки ідей, асоціацій тощо) ;
- Situation (Гра для розвитку уяви та фантазії) ;
- Learned yourself — teach another (Гра навчився сам — навчи іншого);
- Translator (Гра в перекладача слів, виразів);
- Training (Вирішення завдань невеличкою групкою, відпрацювання вмінь навчання в процесі моделювання ситуацій);
- Six Thinking Hats за методом Едварда де Боно (Метод для групової та диференційованої роботи, пошуку різних думок, творчої роботи);
- Мікрофон (інтерв'ю або опитування з метою пошуку інформації);
- Складання казок, історій, діалогів, коміксів. Редакторська робота.

Особливості організації освітнього середовища. Рекомендоване обладнання, матеріали.

Модернізований контекст іншомовної освіти висвітлює нові підходи до створення такого осередку для учнів, що сприятиме інтеграції мовних, культурних, соціальних компонентів у процес навчання іноземної мови. Мовне середовище має такі цілі і завдання щодо навчання учнів іноземної мови, які сприятимуть розвиткові компетентностей, передбачених Держстандартом та навчальними програмами. Технології, методи, прийоми, засоби навчання, необхідне обладнання мають сприяти активізації потенціалу здобувачів освіти щодо створення ефективного іншомовного середовища.

Динамічний матеріал, що знаходиться у кабінеті, дозволяє вчителям доповнити та візуалізувати підручник: додаткова література – книги іноземною мовою, перекладні словники, довідники з граматики, лексики, фразеології; для інтерактиву, проєктної роботи (стенди динамічних виставок(ескізи, матеріали для дитячої творчості), фліп-чарт, маркерна дошка для письма); меблі-трансформери для групової взаємодії; модулі для виступів/промов, «крісло автора» тощо); мовна (лінгафонна) лабораторія, мультимедійне обладнання (проектор, інтерактивний модуль, дошка-екран, планшет, багатофункціональний пристрій (принтер-сканер-копір); для зберігання дидактичного матеріалу (полиці/ящики шафи) тощо. Середовище має бути таким, що мотивує, активізує, сприяє розвиткові як компетентностей, так і наскрізних умінь здобувачів освіти, саме тому педагог має залучати учнів до трансформації творчого простору.

Актуальною є така організація динамічного сучасного простору взаємодії на уроці:

- виставка кращих робіт учнів;
- матеріали до теми наступних уроків,
- орієнтовні завдання тематичного оцінювання;
- матеріали краєзнавчого характеру;
- результати експериментальної та дослідницької роботи учнів (дошка «канбан»: заплановано – у процесі – реалізовано);;
- карти навігації того, що вивчено/ що вивчатиметься (ключові слова, фрази, реклама, комікси);
- інтерактив (з учителем, автором твору, персонажем, з однокласниками);
- ціннісні орієнтири (гасло дня, тижня, цитата, афоризм);
- рефлексія (настрій дня, відкриття дня).

Рекомендації щодо оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти та результатів навчання.

Формувальне оцінювання (англ. – “assessment for learning“),(formative assessment – це оцінювання, яке застосовується не стільки для оцінки діяльності чи отриманих знань здобувачів освіти, скільки з метою коригування процесу навчання та забезпечення системного зворотного зв'язку (feedback). Це така змістовна комунікація між учнем, учителем і батьками щодо навчальних досягнень учня, сигнал щодо білих плям у вивченні теми, визначення сильних і слабких сторін на підставі всім зрозумілих цілей і критеріїв.

На формувальне оцінювання перетворює певна система прийомів, що ґрунтується на визначених ціннісних орієнтирах. Процес навчання має бути організований таким чином, щоб мотивувати учня бути активним учасником, а

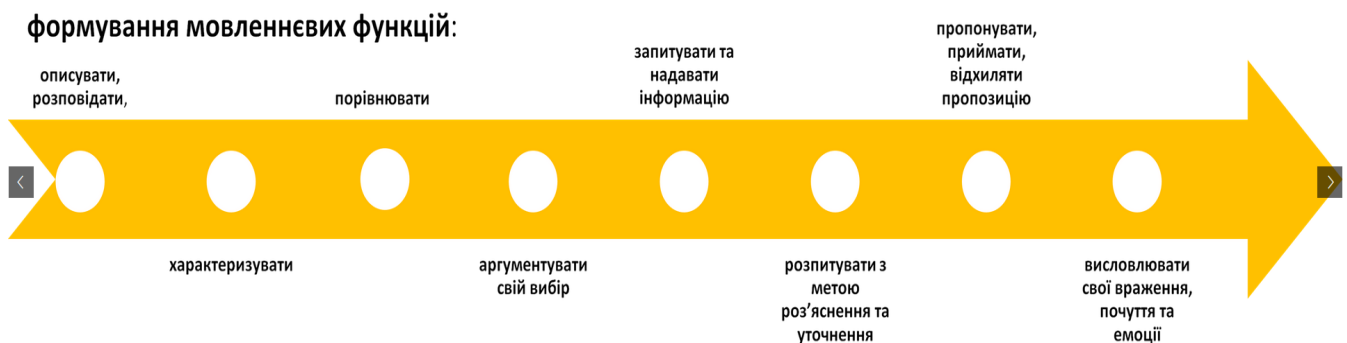
не пасивним “отримувачем” оцінок за свої знання чи діяльність у цьому процесі. Має бути створена атмосфера успіху навчання, щоб учень не боявся “ризикувати” робити помилки й показувати те, чого він ще не знає, ще не навчився. Отже, метою формувального оцінювання є моделювання освітнього процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня для ефективного розвитку необхідних знань, умінь, ставлень та забезпечення постійного фідбеку щодо результатів діяльності учня; коригування технологій та методів навчання відповідно до змін результатів навчання учнів. Серед ефективних методів формувального оцінювання можна виділити мовне портфоліо, яке використовується для оцінювання досягнень учнів з англійської мови. Воно має три складові:

- Мовний паспорт (Language Passport), у якому учень презентує цікаві світлина, особисті дані, критерії щодо оцінювання навчальних досягнень, здійснює самооцінку рівня володіння іноземною мовою - А, В, С.
- Мовна біографія (Language Biography) – це компонент цілепокладання щодо досягнень у навчанні/опануванні, де учень фіксує етапи мовної й міжкультурної комунікації. Мовна біографія охоплює: досвід вивчення і застосування мов(у школі/поза школою/ в соцмережах тощо, план роботи з досягнення цілей і самооцінка їх ефективного досягнення.
- Досьє (Dossier) – добірка цікавих/важливих/дослідницьких/творчих робіт, що свідчать про його досягнення або зразки з практики іншомовної діяльності, доповіді, а також дипломи, сертифікати, свідоцтва.
- Застосування формувального оцінювання складається з таких елементів:
 - формулювання вимірюваних та зрозумілих цілей навчання;
 - забезпечення активної участі учнів у процесі пізнання;
 - пояснення учням чітких критеріїв оцінювання;
 - рефлексія (створення можливостей для учнів щодо аналізу власної діяльності);
 - зміни підходів до навчання з урахуванням результатів(спільно з учнями).
- Учні мають бачити заздалегідь чеклист, щоб розуміти, які кроки для виконання завдань уроку вони повинні зробити. Педагог повинен вивчати потреби учнів, використовуючи такі стратегії формувального оцінювання як мозковий штурм, таблиці аналізу SWOT, засоби цифрових інструментів. Це допоможе зрозуміти, на якому рівні перебувають зараз ваші учні в опануванні теми чи формуванні навичок;
- *Involve(Залучення)*. Пояснити учням, що і яким чином ми вчитимемо. На цьому етапі важливою є мотивація і спостереження за активністю учнів у процесі постановки цілей завдань;
- *Monitor(Спостереження)*. У процесі роботи з’ясовуємо, які складнощі виникають і чому, звіряємо з чеклистом дотримання поставлених цілей і проміжні результати;
- *Assist (Допомога)*. У процесі закріплення виучуваного матеріалу застосовуємо різні learning styles. Можна змінити форму та вид діяльності з метою активізації та перевірки розуміння, сприйняття учнями інформації

та допомогти розібратися з труднощами (доцільно буде використати [liveworksheets.com](https://www.liveworksheets.com), [learningapps](https://www.learningapps.com), [mindmeister](https://www.mindmeister.com), [kahoot.it/challenge](https://www.kahoot.it/challenge));

- *Challenge (Виклик)*. Намагаємося спровокувати роздуми/дискусію та отримати докази розуміння/сприйняття та формування навичок учнями, робимо запит щодо використання слів, фраз, пов'язаних із виучуваною темою, редагуємо, пояснюємо помилки. У нагоді стануть таблиці, портфоліо, оцінювання кінцевих продуктів роботи (спільна робота на е-платформах для комунікації та взаємодії Classdojo, – Classroomscreen, Padlet, Linoit, Jambord, Whiteboard.fi/ Linoit);
- *Reflection* – творчо систематизуємо, оцінюємо досягнення на уроці, використовуючи різноманітні прийоми. Доцільно використати таблицю-опитувальник, що демонструватиме рівень активності, ступінь розуміння/засвоєння матеріалу.

У межах технології формувального оцінювання використовується матриця рівнів навчальних цілей, побудована на принципах таксономії Бенджаміна Блума (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання).

Також ефективною є інтерактивна система запису для розмірковування «INSERT», що дозволяє глибше осмислити те, що вивчалось на уроці. Учні осмислюють власну діяльність і розставляють відповідні позначки біля вивченого.

На допомогу: звертаємо увагу на арсенал методичної підтримки щодо особливостей викладання предметів освітніх галузей в умовах реалізації ДСБСО: дистанційна платформа КЗ «ЗОППО» ЗОР - «Запорізький регіон: пілотування НУШ у базовій школі» (<https://cutt.ly/AKwReMx>); «НУШ: освітній проєкт всеукраїнського рівня та регіональних координаторів/тренерів» - сторінка сайту кафедри філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін ЗОППО(<https://cutt.ly/IKwEDIB>); навчально-методична скарбниця НУШ 5-6 класи (<https://cutt.ly/FJrHiae>).

Рекомендована література, електронні джерела:

1. Використання модельних навчальних програм в освітньому процесі гімназії : методичні рекомендації / Голуб Н. Б., Васильєва Д. В., Засекіна Т. М.,

- Науменко С. О., Туташинський В. І., Яценко Т. О. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 48 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <https://cutt.ly/MJohEVv>.
 3. Литнєва Т.В. Компетентнісний підхід до змісту сучасної іншомовної освіти. URL: <https://cutt.ly/MJfevSp>
 4. Малихін О.В Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови студентів філологічних спеціальностей. *Молодий вчений*. 2016 р. № 12.1 (40) С.462-465.
 5. Модельні навчальні програми. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти». URL: <https://cutt.ly/QJgJW11>
 6. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. С. 208. URL : <https://cutt.ly/QJrBeU7>.
 7. Нова Українська Школа. Поради для вчителя. URL: <https://cutt.ly/FJy0o7G>.
 8. Панасюк Ю. Компетентнісний підхід у викладанні іноземної мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. С.196-201. URL: <https://cutt.ly/XJgHhea>
 9. Родигіна І. Формування основних груп компетентностей учнів: продуктивне навчання. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2006. №1. С. 27–32.